

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Luni-a, Mèrcuri-a, Vineri-a ser'a, si Dominec'a deminét'i'a.

Cancelari'a Redactiunii :

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 32.

Locuinti'a Redactorului :

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 19.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decâtu numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

Pretiuu de Prenumeratiune :

Pre trei lune 4 fl. v. a.
Pre siese lune 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania :

4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2 de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni :

10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbrale pentru fiesce care publicatiune separatu. In Loculu deschis 20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 14/26. fauru, 1868.

Lucrârile delegatiuniloru se apropia de inchiare si acest'a este caus'a faimei, carea cerculeza prin capital'a Cislaitaniei, câ siedintiele dietei ung. se voru reincepe in a 9. martiu. Cu tote câ delegatiunile n'au avutu inca siedintie comune pentru a se intielege impreuna si a statori definitivu bugetulu imp., credemu câ in câte-va dile se potu inchiã si aceste lucrâri finale, pentru câ d'in lucrârile de pana acum se vede câ nu e mare diferentia intre parerile ambeloru delegatiuni, cari inse-si prin convoire facuta séu secreta au staruitu a delaturã, celu putienu pentru asta si antâia data, tote pedecele, cari, prin traganature indelungate si contraverse, ar fi potutu curmã viet'i'a tenerului institutu, de altmintrea inca forte complicatu, si prin urmare netrainicu, alu delegatiunii dualistice.

Este a se prevedè inca de acum câ diet'a Ungariei in scurtulu tempu alu activitãtii sale cam de o luna, adeca pana cam câtra 6—8 aprile, nu va potè lucrã neci atãta câtu lucrãse de la inceputulu lui octovre, anulul tr., adeca va lucrã ce-va-si mai multu decâtu nemica, intielegemu intru interesulu poporului, câ-ci intru interesulu dualistiloru de la potere, au lucratu si pana acum mai multu decâtu trebuia. — Deslegarea cestiunii natiunalitatiloru e condemnata a fi repusa la calindele grecesci.

Caus'a natiunalitãtiloru inse nu more, ei se intaresce si revine pururea cu pretinsiuni mai categorice, ba si mai mari. Antagonistii, sè dicemu mai bine contrarii, ei, voru patî cu d'ins'a, cum au patit-o regele d'in poveste cu cârtile renumitei Sibile de Cum'a, carea vediendu câ regele refuséza pretiuu, ce i-se pareã preamare, au arsu unu volume alu oracelorulu si infatisiandu-se la regele i cerù pretiuu indoitu, regele refusandu éra, Sibil'a arse si alu doile volumu, si regele fu silitu a cumperã singurulu volumu remasu, cu unu pretiu enorme, de trei ori mai mare ca celu-a cu carele potè cumperã toti trei volumii. Recumendãmu morarulu acestei fabule, atentiunii dietei unguresci.

In privinti'a adunaturei de cete armate pre teritoriulu Romaniei si a supr'a depesieloru schimbate in acesta afacere „diurnalulu de Colonia“ impartiesce urmatoriele desluciri : „Ali pas'a, cu tote câ insu-si protege organizarea unei legiuni polonesci sub conducerea cunoscutulu Langhieviciu, au facutu remonstratiune la guvernulu Romaniei, câ in Romani'a s'ar adunã cete de facatori de rele (malfaiteurs) cu scopu de a navali pre teritoriulu turcescu, — descoperindu sperarea sacã guvernulu romanu va intrebuintiã tote mediulocele spre a impedeã astfelu de incercãri reutaciose (pour empêcher de tels méfaits).“ Ministrulu de esterne alu Romaniei au respunsu la acést'a precum urmeza : „Ca respunsu la depesi'a inaltei porte, grabescu a dechiarã in numele guvernulu Domnitoriului, câ informatiunile portei, in ceea ce privesce Romani'a, nu sunt intemeiate. Romani'a, in poterea neutralitãtii sale, are interesulu de a impedeã asemenea miscare, prin aspre mesure de veghiare infrenandu ori ce felu de incercare ce ar tienti a vatemã teritorie straine. Precum pana acum, asiè si in viitoriu va padî cu credintia acesta detorintia.“ Port'a, nemuliumita de acestu respunsu, bine câ destulu de categoricu, au alergatu la poterile garantii, si aceste un'a câte un'a, éra nu co lectivu, ecera la guvernulu Romaniei remonstratiuni intru ntichusulu aretãriloru turcesci. La aceste a urmatu d'in Bucuresci dechiaratiuni precise, prin cari se desminte n modu absolutu esistinti'a bandelorn (ceteloru) preinse pre teritoriulu Romaniei. Fatia cu deplin'a lisece, carea domnesce in tiera, se dã cu socotela si se

intaresce opiniunea ce domnesce la Bucuresci, câ Port'a otomana au nescocitu acea agitatiune numai ca sè detorne atentiunea publica de la formarea legiunii polonesci sub Langhieviciu in Bulgari'a.

Cunoscutu este, câ pentru provinciele germane, supuse egemoniei prussiane, s'au infintiatu unu oficiu sub numirea de Cancelariatu federalu, acum D. Bismarcu are intentiunea de a transformã cu incetulu acestu oficiu intr'unu deplinu ministeriu comunu, va sè dîca a face unu pasu innainte spre unificare, ceea ce are sè urmeze d'in firea lucrului, unificarea Germaniei este aspiratiunea toturoru Nemtiloru, cari au tote mediulocele si insusirile pentru a potè ajunge la scopu, avendu totodata si vointi'a firma. Avemu sè insemnãmu câ acestu ministeriu comunu nu este identicu cu asiè numitele ministerie comune d'in Austri'a, câ-ci aceste au o numire falsa, fiindu ele câtu pentru folose, numai a le nemtiloru d'in Austri'a si a le magiariloru d'in Ungari'a, si numai câtu pentru sarcinele cele grele sunt comune si altoru popore a le imperiului austriacu; precandu pentru nemtii Germaniei nordice de sub sceptrulu Prussiei, ministeriulu comunu insemna desceptarea si intarirea elementulu nemtiescu spre indeplinirea uniunii germane, prin carea, largindu-se drepturile si libertãtiele, se va innaltiã tari'a natiunala a marelu elementu nemtiescu, desmembratu asta-di in atâte provincie, cari apesa putienu in cumpen'a Europei. Viitoriulu elementulu nemtiescu este mare si stralucitu, éra Prussi'a, carea lu pragatase, are simpatie si spriginirea atãtu morala câtu si materiala a poporatiuniloru nemtiesci. D. Bismarcu cunosce bine aspiratiunile natiunii sale, si este barbatulu carele le va sci realisã. Principiulu natiunalitãtii, a carui-a flamura au innaltiãtu-o Bismarcu, este torintele acelu potinte, cu carele nota cci ce urmeza cursulu lui, si de carele sunt trantiti, resturnati, cei ce i se opunu.

Camer'a comuneloru Angliei au primitu impartesirea proieptululu de lege pentru a se face esecutarea criminalistiloru condamnati in intrulu prinsoriloru, cu scopu de a se inlaturã priveliscea revoltatoria ce dã poporatiunea, decãte ori se intempla vre o esecutiune publica. Acestu-a e unu obieptu, carele va da ansa la discussiuni interesante cu ocaziunea cetirei a dou'a, adeca candu va fi pusu la ordenea dîlei spre a fi luttu la desbatere meritoria.

D'in Transilvani'a, 19. faur.

Marele Principatu alu Transilvaniei este gubernatu in timpulu de fatia cu potestate discretiunaria, séu, precum se esprime „Gazet'a“, locuitorii acelei tieri stau sub absolutismulu de mod'a noua; cu tote aceste-a dupa ce monarchi'a intrega se afla clatinata ca de nisce valuri mai usiore, d'in cari marinarii prevedu séu presimtu furtunele, e preste potintia ca joculu acelorulu valuri sè nu lovesca si in muntii Transilvaniei. Deca acelea valuri voru ajutã corabiei ca sè ésa la unu portu, séu câ ea se va sfarmã in mii de bucãti, cine e in stare a prevedè? Se intielege câ deinde forte multu de la modulu, cum se va folosi ministeriulu ungurescu de cart'a bianca, ce o arc elu aprobe de unu anu de la dieta.

Dupa scirile positive venite nôe in dfilele d'in urma, lovitur'a data sasiloru ca prin unu fulgeru d'in ceriulu seninu, adica delaturarea comitelu loru alesu pe vietia si confirmatu de suveranulu, cum si octroarea lui Mauritiu Konrad in loculu lui, a produsu o impresiune forte placuta la romani, nu inse d'in cauza ca si cum ei s'ar' bucurã pentru mesuri unilaterale si pentru calcarea ori carei legi inca nesterse pre cale constitutiunale si anume prin diet'a patriei loru, ei pentru câ acestu actu discretiunariu dora va deschide si ochii sasiloru pentru ca sè-si cucosca grosolan'a erore politica, de candu se despartira de romani si incepura a caciuli pre cei de la potere si a le linge manile si pitioarele; precum si pentru câ

acum lumea vede in ce stã iubirea de libertate a sa siloru celoru magiaroni, precum sunt numiti de romani. Toti acei sasuti guralivi cersiescu posturi, éra umilirea loru merge asiè departe, câtu inca si „Kr. Ztg“, care intorce mantau'a dupa cum sufla ventulu, affa câ omenii loru si mai virtosu cei alesi la dieta, cersindu posturi voru demoralisã si descurageã pe alegatori si pe poporulu intregu, pentrucã este in adeveru lucru tristu pentru alegatori, mai alesu, candu ei credu, câ alegu omeni independenti, sè vedea cum se insiela in ei pe fiecare di. Apropos de amploiatu si deputati avemu sè observãmu, câ epistol'a volanta anonima provocatoria, ca romanii transilvani sè dee voturi de neincredere deputatiloru romani de la diet'a d'in Pest'a s'au tramisitu in mai multe tienturi, atãtu d'in Vien'a, câtu si d'in Pest'a, acea cartiulla a fostu primita mai preste totu cu cea mai mare suspiciune; ca scrisore anonima ca fu primita mai multu de unu pasquilu, éra altiã vediura intr'ins'a curatu una cursa. Anume romanii antiunionisti, adica majoritatea cea mai priveghiatoria ar' privi-o de cursa, chiaru si candu ar' fi ea suscrisa de ori cine. Romanii antiunionisti argumenteza asiè: noi pre deputatii romani transilvani d'in diet'a Pestei nu i-amu recunoscutu si nu-i recunoscemu nici de reprezentanti ai patriei, nici ai natiunei nostre, ba ne dore rêu, câ s'au aflatu si romani, cari au luttu parte la alegerile acelor'a; de ace'a noi nici câ vomu alunecã vreodata a-i trage la vr'o raspundere pentru actiunile loru politice. Faca ori cum le va placè, numai sè nu indrasnesca a dîce vreodata, câ ei au reprezentatu patri'a si natiunea. Noi nu recunoscemu acestu dreptu nici la totalulu numeru a-lu deputatiloru de tote natiunalitãtiele, alesi d'in Transilvani'a la Pest'a, d'in caus'a câ nu recunoscemu valoarea legei octroate si aristocratice, dupa care au fostu alesi, si nu o vomu recunose in tota viet'i'a nostra, macaru de amu si perî toti sub apesare. Vomu rabdã, câ-ci scimu rabdã, si vomu asteptã tempuri mai priitorie. Asiè vorbescu antiunionistii. D'in aceste-a se vede, câ cu antiunionistii numai pre bazele Diplomei Leupoldine ai potè tratã si numai pre langa conditiuni, de cari au pusu Croati'a . . .

D'in secuimea transilvana ne vinu sciri prea seriose. Tota secuimea se vede asta-di desbinata in doue partite mari, adica petsovics si rossii séu comunisti, éra de candu se sustieneã cu taria faim'a, cumcã ministeriulu ungurescu au compusu unele institutiuni urbariali sunatorie mai multu in favorea tieraniloru, aristocratii secuiesci vomescu si flãbare. In acel'a-si tempu romanii roga pre Dumnedicu, ca sè lumineze pre Imperatulu, pentru ca sè tramita in pensiune pre presiedintele Apor si inca pre vre o siepte séu optu membri ai tablei reg. de la Muresiu Osiorheiu.

D'in Brasiovu avemu corespundintia neplacuta despre re'noirea conflictulu d'intre romanii d'in cetate cu cele 17 familie greco-bulgare d'in caus'a besericei, a limbei, a parocului si a averiloru besericesci, cari la acea beserica trecu preste 250,000 fl. in obligatiuni de statu, in mosii alodiale, in case etc. etc. In urmarea unui articulu scarnavu, publicatu de reprezentanti'a grecesca in foi'a sasiloru „Kr. Ztg“, in care romanii suntu pusi intr'o linia cu tiganii, erã p'aci sè se faca unu scandalu asemene celoru d'intre romanii si serbii d'in Banatu. Inse romanii brasioveni vediendu in acele batjocuri numai o cursa spurcata pusa de altiã, cari totdeun'a s'au folositu de greci ca de instruminte asupr'a loru, s'au sciutu moderã intieptiesce, au apucatu calea legale asternendu tota caus'a, carea se tragana mai bine de 70 de ani, la consistoriulu metropolitanu. In acel'a-si tempu greco-bulgarii au si alergatu cu recursuri la Pest'a. Ei dechiarã curatu, câ pre romani i privescu numai de ospeti si i tramitu la basericele romanesce. Familie romanesce la acea baserica a St. Treimi suntu 72, séu 354 suflete romani, si 97 greco-bulgaresci.

In sinodulu romano-catoliciloru faimosulu L. a. d. Berzenczey facu interpelatiunea, câ romanii greco-catolici pentru ce n'au fostu chiamati la acelu sinodu? Desbaterile escate d'in acestu incidinte si respandite pe aripele publicitãtii au produsu efectulu celu mai dorerosu la romanii greco-uniti. De altmintrea greco-unitii ar' trebui sè

voteze lui Berzenczey multiemita pentru acea interpolatiune obrasnica. Dora acum si-voru deschide ochii si ultramontanistii greco-unitiloru, pentru ca de aici pote invetiã ori cine, cumca romano-catolicii, adica cum li-am dîce pre limb'a tieranului: ungurii papistasi, pana in dîu'a de asta-di privescu pre romanii uniti numai o dependintia de coda a loru, de portatorii slepului loru, prin urmare cã mai lipsesce numai, ca sê-i porte cu lectic'a pre umcri, precum au portiatu protopopii neuniti pre episcopulu calvinescu.

Éca încodată: ce insemneza desfiintierea legiloru d'in 1863/4, in cari beseric'a gr. catolica inca erã recunoscuta de beseric'a autonoma, independintã de alte beserice. Éca ce au insemnatu ataculu d'in tomn'a trecuta intentatu in contr'a metropoliei unite! Daca despotismulu, ce domnesce preste totu in beseric'a resaritena, n'ar' fi atãtu de gretiosu si n'ar' avè atãta putere respingatoria; daca beseric'a resaritena n'ar' fi asiã sfasiata precum este ea in ierarchi'a sa, pentru ca sê nu fie in stare de a insuflã incredere asiguratoria in viitoriu, — atunci s'ar' potè intemplan usioru, ca Berzenczey sê-si iè unu respunsu atãtu de categoricu, in câtu lumea europeana sê stee la mirare! Cor. . .

Blasiu, 20 faur. 1868.

In dîlele trecute mi-am luat libertatea d'a aratã in diurnalulu acestu-a, cã institutiunea nationala romana este forte amenintata prin despuseitiunile ministeriului de culte.

De atunci abiè trecura cãte-va septemane, si dorere! Éca me si veliu in pusetiunea prea neplacuta de a produce faptele, ce au puiatu de atunci spre adevèrire, cã temerile mele nu au fostu desierte.

Hermanst. Ztg Nr 39, si Gazet'a Nr. 10 ne adusera scire despre una fapta, ce s'a intemplantu p re Campia, in 3 sate (Bandu, Panitu si Madarasiu) locuite de Romani si Secui.

Judele regescu alu Muresiului, in caletatea'sa de presiedinte alu comisiunei pentru cultur'a poporului, a induplecatu pre locuitorii d'in dîsele 3 sate a lapeda de una parte tota diferentiã, ce este intre dînsii, a pune umeru la umeru si cu puteri unite a redicã scola comuna, carea sê nu dependia de la popii si episcopii respectivi, ca tote scolele de pana aci, — ci sê fia supusa numai autoritatii politice.

„Cãtu de frumosu! cãtu de sublimu! Omeni de sange diversu, omeni de relegiuni diverse uniti cu totii spre inaintarea unui scopu santu! De acum in colo satutiile ardeliene cele de cãte 80—150 fumuri nu-si voru mai reslati puterile tienendu atãti-a docenti, pre cãte baserici suntu in satu. Ci familiile acele concurendu fiacare cu denariulu sêu voru intretienè unu docente bunu, in locu de 3—4 peritori de fome. Apoi popimea cu moletatea, pamento's'a si obscurantismulu ei inca nu va mai retienè progresulu s. a.“

Éca asiã-mi ratiucinã unu cunoscutu, candu ne veni vorba de strafarmãrile funeste, ce voru sê puna in victia. Si e forte tristu, candu omeni culti, omeni ce porta pre budie progresulu, si nu inoda trei propusetiuni ferate a viri in ele macaru de doue ori cuvintele: libertate si egalitate, — e tristu dîcu, candu estu foliu de omeni se dejosescu a conglomerã vorbã frumose spre a impleti d'in ele ratiunaminte false.

Au cugeta cine-va, cã intru una scola transilvana, in care ai adunatu 12 romani, 5 unguri, 3 sasi, doi tîgani, unu armianu si unu judeu si apoi ai inceputu a propune unguresce, se va potè face orecare progresu? Si inca fora periclitarea nationalitatii?

Au cugeta cine-va, cã nu e spre celu mai inderat periclu alu confesiuniloru, a concedere crescerea tencrimei plapande la docenti de alta confesiune? Cumu? baiatii catolici si ortodoxi se aiba dascalu de relegiunea antitrinitariloru, ca sê nu me folosescu de alta spresiune grosolana ce asiã desu o poti audî in Trannia, — si surcelii rationalistiloru si ai calviniloru nostri sê aiba docente ortodoxu, fãra de a li se periclitã relegiunea?

Se pote acest'a? Chiaru si in scolele poporali?

Credat Judaeus Apella. Eu nu voi crede nece una data. Nece credii, sê se dè unu singuru omu cu cunoscintie cãtu de marginite despre scola, institutiune si relegiune, care se credia seriosu asiã ceva. De aceea nece nu aducu argumente spre probarea aserteloru de mai susu. Ace'a sciu eu, cã politici'a dîlei face pre multi, sê se arate, ca-si cumu ar' crede, — si éra-si pre altii sê-i invinga a disimulã cunoscerea pericului, ce provine d'intru estu feliu de scole si pentru progresu, si pentru nationalitatii, si pentru relegiuni.

Dara accstoru-a nu e, pentru ce se le canti argumente. Cine arc una convingere pre budie, éra in ânima alt'a, de ai versã preste elu lumin'a aloru siete sori, totu va remanè cu budiele intuncate de mintiuna si faciaria. Pre omenii accsti-a numai un'a pote, sê-i aduca la spunerea sincera a convictiuniloru

sale: aruncarea loru insii in pusetiunea, ce cu nedereptulu pregatescu altoru-a.

Amu vediutu preeroii dîlei declamandu cu spumele turbãrii in contr'a octoãriloru. Asta-di ajunsu la putere octroeza in ruptulu capului, numai sê le venia bine. Argumentu: diet'a de la Clusiu, si cea d'in Croatiã. — Ne este inca prospata memori'a urei, de care erãu inflacarati alãturi cu noi in contr'a nevoitiloru germanisatorice si a deregutoriloru straini. Asta-di ei suntu, cari intindu rotiulu magiarsãrii pre in tote ânghiurile, — ei suntu, cari nesucescu a ne implè tier'a de ampoiati adunati d'in Jazig'a si de pre la Bakony.

Intru adevèru, cine ar' crede la argumentatori de accsti-a, ar' avè mente mai pucina, de cãtu greurusiulu d'in fabula.

Éra cine iubescce sangele, limb'a si relegiunea sa, acelu-a se va folosi de tote micdia-le legali spre a-si scapã copiii de scole fispansci.

Traimu intru una tiera, ce se pretinde a fi libera, constitutiunale, a mai avè a fara de aceea inca unu caru de titule totu asiã de frumose. Sê nu suferimu a fi portati de nasu ca ursulu. Legea singuru sê o cunoscemu de domna preste noi.

Acumu in Ardealu nu este nece una lege, carea se demande intemeiãrea scoleloru fispansci.

D'in contra in Ardealu legea si usulu recere neaperatu, ca tota scol'a sê aiba caracteru confesiunale. — Acest'a sê ne fia indereptariulu.

Éra deca domnii dîlei voiescu sê domnesca arbitriulu loru: mari suntu, putere au. Deschiãre, cã tote legile suntu desfiintiate, si cã arbitriulu loru este lege pentru noi. Decliare, cã nu mai este romanu, nu sasu, nu rutenu, nu serbu; nu catolicu, nu luteranu, nu ortodoxu, nu unitariu: ci tote si toti facemu una singura natiune, a careiimba sê o invetiãmu in 5—10 ani, — si ne tienemu de una singura relegiune, ale carei doctrine sê ni-le invetiãmu in 6 septemane; — ca sê scimu, de ce sê ne tienemu.

Unu unitu.

Cetimu in „G. Tr.“: „Despre foia asociatiunei transilvane, carea se publica aici (Brasiovu) sub redactiunea lui G. Baritiu, respondemu intrebatoriloru, cã d'in aceea-si au esitu pana acum 5 Nri in 6 1/2 cole formatu 8° Nr. 6 si cã continuarea esirei sale este pentru orice casu asecurata. Ecemplaria neabonate aru mai fi ca 150. De aceea doritorii de a o avè, sê grabesca cu abonarea in sensulu programei cunoscute, si sê grabesca cu atãtu mai virtosu, cã acca foia atãtu pentru celalaltu cuprinsu alu sêu, cãtu si pentru multimea documentelor istorice d'in patria va ajunge a fi forte cautata atunci, candu nu voru mai fi exemplaria d'in trens'a. Documentele istorice voru reversã o lumina noua preste istori'a patriei si voru corege mii de opiniuni false propagate pana aci sêu inadinsu, sêu d'in nesciintia. Amu aflu de siguru, cã foia „Transilvania“ va publicã nu numai inceputele cataloge sêu aratarie ale documentelor vorbitore despre romani de 860 ani incoce, ci redactiunea acclei foi se afla in placut'a pusetiune de a publicã inca si urmatoriele acte istorice:

Elenchus Comitiorum Transilvaniae ab anno 1256 usque 1781, prin urmare atãtu de bogatu, precum pana aci nu s'a mai vediutu.

Series Vajvodarum Transilvaniae ab anno 1113 usque 1558.

Despre *Caeziatetele romanesce* d'in Transilvani'a de la an. 1366 pana la 1589.

Istori'a districtului Fagarasiu de la 1290 pana la 1659.

Nomina castrorum Transilvaniae etc. etc.

Lasãmu se judece toti cunoscatorii de accsta specialitate, inspirati pentru adevèrurile istorice, deca publicandu-se asemenea documente, nu voru fi ele unu adevèratu tesauru. Si apoi tote acestea castigate cu 3 fiorinasi, candu castigarea loru costase pre altii multe mii si cãte o vietia de omu. B.

Activitatea dietei Ungariei.

(Urmare.)

In siedinti'a din 30. opt. ministrulu Eötvös comunica casei, cã Maj. Sa a sanctionatu art. de lege despre imprumutulu destinatulu spre edificarea cãliloru ferate.

Se cetesce raportulu comisiunei esmise in caus'a epistolei procurorului de statu. Comisiunea recumenda a i-se concede ca sê pota trage la procesu pre dep. Böszörményi.

Cu privire la accsta cestiune se mai cetesce o epistola a lui Lud. Kossuth si alt'a a lui Böszörményi; dupa o disputa lunga cas'a decide tiparirea acestoru scrisori.

Ministrulu Wenckheim raspunde la interpolatiunile lui Kovács si Almásy desfasurandu motivele, cari au indemnatu pre ministeriu a tramite comisariu regiu in cottulu Heves.

Almásy declara, cã nu e multumitu cu respunsulu ministeriale. Si-sustiene dreptulu a face o motiune in ast'a privintia,

Al Csiky interpeleza guvernulu, d'in ce motive a nimitu decisiunea cetatei Agri'a?

Gicz y pottesco, ca interpolatiunea lui Csiky si respunsulu ministrului sê se puna la ordinea dîlei.

Acti se incinse o discutie infocata ce s'a continuatu si in siedintiele urmatorie. Adume:

La 31 opt. Almásy presinta o propunere subscrisa de mai multi deputati, in care se cere a se inactiunã ministeriulu pentru procedur'a urmata fatia cu cotele Heves, Solnoculu esterioru si cetatea Agri'a.

C. Tisza inca nu e indestulitu cu respunsulu ministeriale si propune, ca cas'a sê desaprobeze procederea d'in cestiune a guvernului

Discutiunea asupr'a acestui obiectu tienù patru dîle intregi. Tote puterile oratorice si autoritatile partiteloru descinsera pre aren'a luptei, cã-ci erã o cestiune despre vietia sêu mortea ministeriului actualu. — Deputatii nationalitatiloru s'au retic nutu cu totulu de la discutie.

Acti avem a inregistra numai rezultatulu votisarei, ce s'a intemplantu la 5 novb. Intrebarea a fostu: „Aprobeza diet'a sêu nu procedur'a guvernului observata fatia cu cottulu Heves?“

A votisatu cu „da“ 195; „ba“ 79; au absentatu 114. — Dintre romani cu „da“ au respunsu: Gózsdu, Ivacicoviciu, Ioanoviciu, Maniu, Mihali si Sig. Popu; cu „ba“ Borlea, Hodosiu, Medanu, Sig. Popoviciu, si Véghs ó. N'au fostu de fatia: Babesi, 4. Mocioni, Popoviciu Deseanu, Romanu, Varga si Vladu.

In siedinti'a d'in 7 novb. se cetesce doue scrisori a le procurorului de statu, in cari se roga a i se concede, ca sê pota trage la procesu pre L. Böszörményi, redactoriulu diurnalului „Magyar Ujság“ pentru articlii intitlati „2 novb.“ si „16 opt.“, prin cari se dice cã a conturbatu securitatea publica.

Se transpunu la comisiunea de 10.

Se mai cetesce o petitiune a procurorului totu in caus'a lui Böszörményi.

Dup'acete comisiunea petitiunaria si-dã raportulu a supr'a mai multoru petitiuni, cari se transpunu la ministeriele respective.

La 8 novb. a fostu la ordinea dîlei 1) raportulu comisiunei verificatorice. 2) raportulu comisiunei petitiunariae de 15.

Siedinti'a urmatoria s'a tienutu la 13 novbr. Dupa autenticarea protocolului, presiedintele presinta mai multe petitiuni, intre cari si un'a a cetatii Laurinu, prin care cere a se demarcã prin lege puterea guvernului fatia cu juredictiunile.

A. Radich predã unu memorandu alu cetatii Fiume cu privire la cladirea calei ferate, si face o interpolatiune guvernului in ast'a cauza.

M. Jókai interpeleza pre guvernulu in privintia negutiatorice, ce facu unii speculanti in Ungari'a amagindu mai multe fote tenere, pre cari apoi le ducu in Turci'a si in Egiptu.

Ministrulu Wenckheim raspunde, cã s'au facutu pasii de lipsa pentru impedecarea accstei negotiatorice neumane.

Deputatulu Mileticiu face trei interpolatiuni guvernului: 1. Cea d'antãiu se referesce la casulu ce s'a intemplantu pre nai'a „Germania“ la Rusicienu. 2. Adou'a in caus'a Croatiei si Slavoniei. 3. In caus'a congresului serbescu.

Ministrulu presiedinte, Andrassy se incerca a raspunde la tote trei interpolatiunile; la ce apoi Mileticiu de chiara, cã nu e indestulitu cu respunsulu.

Se dã cetire raportulu comisiunei esmise in caus'a lui Böszörményi. Comisiunea e de opiniune a se implini cererea procurorului de statu. Se pune la ordinea dîlei.

Mileticiu face motiune: ca sê nu se conceda procurorului a intentã procesu de presa contra lui Böszörményi. Se cere, ca sê se tiparesca motiunea lui Mileticiu, majoritatea inse o respinge.

In siedinti'a d'in 18 novb. s'a desbatutu a supr'a cererei procurorului de statu, si se fini cu rezultatulu, cã diet'a cu majoritate de 95 voturi dede procurorului concosiune, a trage la procesu pre dep. Böszörményi.

La 21 novb. presiedintele intr'o vorbire scurta incunoscintieza cas'a despre mortea vicepresiedintelui Alesiu Dézs a. Díce, ca sê-i face diet'a immormentarea, éra spesele sê se treca in budgetulu lunarulu alu casei — se primisce.

In siedinti'a de la 25 novb. deputatulu Gajzágó interpeleza pre ministrulu de justitia: candu se voru introduce in Transilvani'a legile unguresce, si in genere candu se voru lati relatiunile de dreptu ungurescu si preste Transilvani'a.

Ministrulu Horváth spune, cã reformele definitive se voru face in Transilvani'a deodata cu cele din Ungari'a si pan'atunci guvernulu si-a tienutu de detorintia (!) a suspinde activitatea tribunalului supremu alu Transilvaniei si a le contopi in Curi'a de la Pest'a.

La ordinea dîlei Csengery dã cetire raportulu comisiunei centrale — despre proieptulu de lege pentru queta, éra Pulszky raportulu in privintia tratului de comerciu.

Ministrulu Andrassy presinta casei doue proiepte de lege, unulu despre emanciparea jidoviloru; celu-alaltu despr'intabularea cãliloru ferate, ce esistu in Ungari'a.

In fine s'a luat la desbatere mai multe raporturi puse la ordinea dîlei.

Siedinti'a urmatoria a fostu la 2 diec. Ministrulu Wenckheim raspunde la interpolatiunea lui A. Ra-

dich. Interpelatoriul, precum și casa, e multumita cu răspunsul ministrului. — Deputatul ardeleanu Puscariu asternă casei o petiție a fagarasienilor în cauză a liniei calei ferate de la Oradea-mare prin Clusiu către Brașov. Și mai întreprinde guvernul, că ore are de cugetat a face despusetiuni, ca să încete vamele de drumu în Transilvania.

Ministrul de comunicațiune răspunde, că ministeriul va desființa această instituțiune. — Dă ni întreprindeza pe ministeriul în privința concesiunilor cerute pentru navigațiune și unu canalu între Dunăre și Tis'a.

Se enunță rezultatul votării asupra noului vice-presedinte, a reștitu S. Gajzágó cu 143 de voturi. Apoi se ceteșe și se primesc în generalu proiectul de lege asupra quotei.

(Va urmă.)

Delegatiunea ungureșca.

Comisiunea pentru desbaterea bugetului militarului ținut în 21 l. c. o conferință, în care acestu bugetu s'a pertractat d'în tote laturile.

Referințele Kerkápolyi, care în ședința de mai înainte f'î incredințiatu s'ê cuprinda într'unu sumariu tote reducțiunile desbatute în comisiune, ar'ê în șed. d'în 21 în modu sistematicu următoarele posturi, la cari se potu face reducțiuni: 1) Organele cancelariei cabinetului și a le fostei prefecture supreme de armată, concentrate în ministeriul de resbelu. 2) Oficiile de ajutoriu a le ministeriului. 3) Comandele generale, a le caror'a agende în cea mai mare parte sunt a se strapune la ministeriile pentru apărarea țerei. 4) Oficiile de ajutoriu a le acestoru comande generale. 5) Vicariatulu campestru. 6) Tribunalele militari și au litoriatele. 7) Institutele militare. 8) Foi'a militaria. 9) Generalii de la curtea imperatesca. 10) Reducțiunea artileriei, cavaleriei, și a corpului pionierilor. 11) Sistarea inspecțiunei incăncite la comisiunea de monturu, sistarea unoru casse de resbelu etc.

Dupa citirea acestui raportu, comisiunea trec'ê la ordinea d'ilei, la desbaterea postului: Recerintiele armatei. Várady și Ivánka propun pentru armata o suma rotundă de 60,000,000, argumentându: că acuma nu se potu procede la o desbatere regulată a bugetului d'în cauză că nimăne nu si potu cascigă cunoștințele necesare în facerea ac'êș'a lipsindu cu totulu calculările bugetelor de mai înainte; și asi'ê s'ar' pot'ê dice, că nimicu nu se potu încuviința, ne aflându-se date complete, cari sunt neîncuviințate pentru ca cine-va s'ê-si pota formulă o convingere. Pe langa tote inse nimene nu pot'ê dori, ca d'în aceste motive monar'ci'a s'ê remana într'o stare nearmată, și asi'ê se dă pentru lipsele armatei unu pașialu de 60 milioane, sub condițiune, ca acestu-a s'ê fie ultimulu bugetu anormalu, și că elu s'ê fie numai unu bugetu transitoriu, d'în care s'ê nu se pota face pentru viitoriu atare prejudiciu. Mai de parte armata Austriei e precă mare în presinte, fiindu că veniturile anului acestui-a sunt mai puțin de câtu în anulu precedentu, o parte a Italiei fu perdută, Austri'a e delegată de tote obligațiunile în Germania, și în intielesulu „cartei roșie“ este prospectu de pace, 140,000 de sol latini mai trebuie solviri în argintu. Bugetulu Prussiei, care în anulu 1867, candu s'a pregătitu de resbelu, încă a avutu o armată atâtu de mare ca Austri'a, f'î totu-si mai puțin cu 2 milioane decâtu acelu-a, ce se propune astă-di în Austri'a într'unu anu de pace. Stang'a propune dăra 60 milioane, în urma se primira totu-si 67.802,065 fl pentru acoperirea șpeseșloru armatei.

Delegatiunea austriacă.

În ședințele plenare d'în 20 și 21. l. c. a le comisiunei bugetarie s'a desbatutu raportulu relativu la bugetulu armatei. Cele mai multe propuneri a le comisiunei fura primite. Doue rezoluțiuni propuse de către secțiune cu privire la „reorganizațiunea armatei și presintarea unu inventariu alu materialelor,“ încă se primira fără vre-o stramutare. Ce se atinge de administrațiunea armatei, s'a decisu: „administrațiunea economică a armatei s'ê fie în mană civilă.“ S'ê se introduca unu sistem nou pentru cascigarea objectelor de monturu.

ROMANIA.

Ședința adunării deput. de la 13 fauru (finea.)

Biuroulu comunica că d. Apostolianu retrage interpelarea ce anunțase.

D. Arghiropolu, raportore alu comisiunei financiare, dă citire raportului în privința unu creditu extraordinaru de 212,312 lei noi ce cere ministeriul pentru plat'a detoriilor Statului din pierderea unoru procese; raportulu se pronunță în favoarea primirei legii.

D. Cogașnicianu recunoște necesitatea d'a se acordă creditulu cerutu, dar ar'eta că procesole sunt forte reu cautate și d'aceia comisiunea financiară s'ê în cercetare tote dosariile proceselor cari s'au perdutu, și s'ê face raportu camerei. Ar'eta anume mai multe procese ce s'au perdutu prin abusu si n'tre altele ac'êș'a prin care d. Nicolae Milo a castigatu 40 mii galbeni de la statu pentru că d. Epurianu a

schimbatu condițiunile otarite în contractu de Camera. Cere ca comisiunea financiară se cerceteze dosarie și s'ê iee tôte măsurile pentru ca reulu se înceteze.

Dup'o discuțiune scurta se închide discuțiunea, se ia în considerare proiectulu. Se da citire memoriului și apoi art. I. se nasce o mica discuțiune în care se insistă asupra relei cauzări a proceselor, și a necesității d'a se plati procesele perdute.

Se voteza articolele I. și II. Apoi nefiindu nici unu amendamentu, se procede de îndată la votarea cu bile în totalu și se primesc cu 67 contra 5.

Ședința adunării deputatiloru de la 15 fauru.

Dupa ce se citeșce raportulu comisiunii de petițiuni asupra petițiunii a mai multi alegatori d'în Focsiani, cari se plangu în contra unoru acte ale primarului de acolo.

D. N. Voinovu dezvoltă puncturile principale ale petițiunii și mai multu acuzări, pentru cari d-sa cere a se numi o comisiune cercetătoare d'în partea Adunării.

D. Ministeru de interne răspunde că, tote cestiunea ac'êș'a se reduce la o luptă de individi, la o rivalitate personală între d. primaru de Focsiani, și adversarii d-sale. Declară că a rinduit o comisiune care se cerceteze reclamațiunile enumerate în ac'êș'a petițiune, și gasesce că numirea unei comisiuni parlamentare pentru unu casu ca ac'êș'a, aru fi a ar'eta neîncredere în ministeriu, și cere că fiindu astu-felu, s'ê se puna cestiunea pe unu terâmu francu ca s'ê șcia și Adunarea și ministeriul ce se voteza.

Adunarea trece puru și simplu la ordinea d'ilei asupra acelei petițiuni.

Ședința de la 17 fauru.

Comisiunea petițiilor a datu citire despre rezultatulu lucrărilor sale în privința mai multoru petițiuni din anulu trecut; ea propune ca unele s'ê se recomende la ministeriu și pentru altele a se trece la ordinea d'ilei.

Ministeru de Finance a cerutu de la Camera a numi din sinulu ei unu membru spre a asistă la primirea monetei de arama ce a sositu, spre a face cantărirea și încercarea acestei monede.

Dupa pucina discuțiune se pune la votu alegerea unu delegatu și se alege d-nu P. Mavrogeni. Camera trece apoi în secțiuni.

Senatul a votatu la 17 fauru modificarea legii pensiuniloru votată anu de Camera. Dupa „Rom.“

Noutăți Straine.

FRANCA. Proiectulu legii de presă împoterniceșce pe procurorul general și pe primulu presedinte de tribunalu, ca s'ê pota gati list'a ac'êș'a, cari voru fi chemați a aduce judecata în delictele politice și de presă. List'a ac'êș'a s'ar presintă apoi tribunalului coadunatu și s'ar suscerne pentru aprobatiune custodelui de sigile.

Berryer face unu amendamentu cu intielesulu, ca s'ê se compuna unu corpu mare judecatorescu, constatatoriu d'în șese-dieci șeu optu-dieci de membri, aleși d'între membrii curții și ai tribunalului, d'între cari s'aru trage prin sorte numele ac'êș'a, cari aru av'ê a decide a supra acestoru delictes.

„Asemene despusetiune s'a facutu prin o ordinațiune și la an. 1820—dice Berryer—care s'a doveditu de buna în unu tempu aproape la patru-dieci de ani. Ea f'î stramutată prin decretulu d'în martiu 1859. Ce garanție pot'ê deo stramutarea ac'êș'a justitiei? Presedintele compune singuru list'a pentru a-o supune custodelui de sigile; și cu cine face elu lucrulu acestu-a? Cu procurorul general. O asemene situațiune e intristatorie.“

„Procurorul general, chematu a persecută crimele, s'ê pota alege pe judele! Judele e alesu chiaru prin acelu-a care însu-si trebuie s'ê soliciteze condamnatiunea de la elu! Procurorul general e partea publică. Și, o repetezu, elu este care alege pe judele! (Sgomotu.) Unu asemene sistem e nesuferitu, și oca pentru ce ceru eu s'ê i-se puna capetu! (Forte bine! forte bine! la mai multe bance.)“

Răspundendu-i custodele sigileloru și ministeru de statu mai pre largu, Berryer continua:

Eu întreb, dăca la discușiunea unce legi, care împoterniceșce tribunalele corecționale a aduce judecata a supra delictelor politice și de presă, nu e naturale a cere garanție pentru compunerea acestoru tribunale. Nu voi răspunde nimica la neprimirea cu care fui întemplat în această privință de către dnu custode alu sigileloru.

Eu n'ân crediutu că propușiunea mea s'ê pota atacă demnitatea magistraturei. Eu am întrebatu pentru ce s'a schimbatu regulamentulu d'în 1820, care avea auctoritatea necontestată a unei șperiențe de patru-dieci de ani, și care s'a fostu mantienutu până în 1854. Comisiunea s'ê delibereze a supra acestui punctu. Voiți a ne dă garanțiile d'în 1820? eu me dechiaru îndestulitu. Atacarea magistraturei consistă în alegerea făcută prin procurorul general. Ast'a este unu scandalu în ordinea legală. Ast'a e unu ce contrariu toturor idelilor de justitiă. Nu este nece o ratiune serioasă pentru a justifiacă această schimbare. Se face vorba de destoiniciă: inse dvostre vedeti lamuritu în regulamentu, că magistratii nu trebuie s'ê remana mai multu de doi ani în ac'ê-si camera (tribunalu.)

Aceste sunt ratiuni speciale și nimicu mai multu. Eu sustienu că alegerea făcută prin procurorul general este unu

atacu în contra magistraturei; nu vren s'ê procedu mai departe. Respectulu meu pentru magistratura e forte mare, fiindu că nu d'eu nimica despre ceea ce faceti în t'oti anii pentru a recompenșă natur'a șierbitieloru, ce așteptati de la ele. (Strigete.)

Esc. s'a Baroche, ministru alu justitiei și alu cultelor. Rogu pe domnulu Berryer, dăca are a cită ce-va'fapta, s'ê o face nemediu-locitu și s'ê se esplice. (Forte bine! forte bine!)

Berryer. Voiți cită dăra fapte, fără de a numi totu-si persoane. Sunt trei camere de poliția corecționale în Paris; inse procesele de presă se judeca mai totu de-unu a la a 6-a camera.

Deregatoriulu, care a presediutu această camera în 1859, s'a denumitu consiliariu în 1860; acelu-a, care o-a presediutu în 1860, s'a denumitu consiliariu în 1861; acelu-a, care o-a presediutu în 1861, s'a denumitu consiliariu în 1862; acelu a, care o-a presediutu în 1862, s'a denumitu consiliariu în 1863; acelu-a, care o-a presediutu în 1864, s'a denumitu consiliariu la finea anului 1865; acelu a, care o-a presediutu în 1866, a fostu presedinte în 1867; așteptămu sorte acelu-a, care o presiedie de facia. (Agitațiune șgomotosă. — Aplause la stang'a oratorelui.)

Ministeru justitiei: Onorabili deregatori, pre cari d. Berryer dreptu că nu i-a memoratu cu numele, inse i-a însemnatu lamuritu, au fostu totu șeu mai totu, fiindu că nu mi aduc a minte de numele lor, judecatori la a 6-a camera înainte de epistolă imperatesca d'în 19 ian. 1867, adăca pre unu tempu, candu numai câte-va procese rare de presă se numerau la anu.

Pelletan: Cum asi'ê! Dta ai d'isu contrariulu de una-di în statistică dtale. (Interrupțiune șgomotosă.)

Ministeru justitiei: Dăra nu prin șierbitie rșinoșe, cari le ar' fi facutu, au meritatu ac'êș'a d'a fi desemnați spre distincțiune capului statului, ci prin șierbitie personală, vechie, și, me rogu s'ê mi lerte dnu Berryer, pot'ê nu e lucrulu cuviințiosu a desemnă asi'ê numele persoaneloru, dăca nu voișce s'ê le numeșca. (Aplause noue.)

Berryer: Inse dta mai rogatu ca s'ê le desemnezu.

Baroche, ministru justitiei: În loculu meu, dvostre totu ati fi facutu aceea ce am facutu eu. (Asi'ê e! asi'ê e!) Onorab. d. Berryer facundu ca magistratii, pre cari nu-i numi, s'ê cada sub vre-o suspitiunare, dvostre încă l'ati fi rogatu ca-si mine ca s'ê-i desemneze.

Glais-Bizoin: Voiesci dta numele? (Sgomotu. — La ordine!)

Ministeru de statu: E lucrulu uritiosu a procede asi'ê defaimandu magistratur'a francesă. (Forte bine! forte bine! — Sgomotu la bancele opușetiunei.)

Ministeru justitiei: Eu afirmu de nou că totu acesti magistrati au meritatu promovarea, ce au castigatu, prin șierbitie vechie. (Forte bine! forte bine! — Sgomotu în stang'a.)

Lasati-me dăra s'ê răspundu, nu pentru mine a bunașema, ci pentru această clientelă, de care sum mandru, pentru această magistratura, care în tote tempurile au onoratu țer'a. (Aprobatiune nouă și viua la anu numeru mare de bance. — Strigete la unele.) Voiți totu cugetulu meu? (Da! da!) Bine, trebuie s'ê vini dăra într'o Camera francesă ca s'ê audi vorbindu reu despre magistratur'a francesă. Totindenea aiurea nu afli decâtu laude în favorulu ac'êș'a. (Aplause.) Aci se defaimeza, ar trebui a pot'ê dovedi. (Forte bine! forte bine!)

Câte-va voci: Inse dtale ti-se dau dovedile (Sgomotu.)

Ministeru justitiei: Eu repetezu cumca deregatori, pre cari i-ati desemnatu, erau membri de tribunale în unu tempu, candu abi'ê ocureau câte-va procese politice pre anu.

Pelletan: Dta ai citatu mai multe de trei-dieci! (Sgomotu. — La ordine!)

Min. justitiei: Nu e lucrulu esactu ca numai o șingura camera s'ê fie fostu judecatu despre delictesle de poliția corecționale; dvostre șciti totu, că camera a șapte-a încă judeca d'în candu în candu. (Interrupțiune.)

Presied. Schneider: Eu voiți fi obligatu îndată a îndrumă la ordine pre interrupatori. Cuvința e mai necesaria decâtu ori-candă a supra unoru cestiuni de această natură. Eu ve revocu în minte mai antăiu demnitatea proprie a dvostre.

Pelletan: Vedi bine! Dta nu esti judecatoriu a supra ac'êș'a (Strigete: la ordine! la ordine!)

Presiedintele Schneider: Domnulu Pelletan, eu te îndrumezu la ordine, fiindu că nu iai în șema invitațiunea presiedintelui. (Forte bine! forte bine! — Sgomotu îndelungatu.)

Pelletan pronunță câte-va cuvinte, cari se perdu în șgomotu.

Presied. Schneider: Lenisceșce-te, domnulu Pelletan; ast'a ar fi mai bine, ce ai pot'ê s'ê faci.

Ministr. justitiei: Dicitu ce veti vr'ê! Vocea Europei va astupă vocea dvostre, fiindu că nu există neci un'a șingura țieră, care nu s'ar sent'î fericită, candu magistratur'a noastră ar' pot'ê s'ê fia a ei. (Nouă și viua aprobatiune.)

Dupa incidentulu acestu-a, care m'a șangeratu până la anima (Interrupțiune,) nu veti mai av'ê neci o indoieșă, domniloru, a supra motiveloru amendamentului. Dvostre i intielegeți cugetulu. (Asi'ê e! asi'ê e!) Chiaru ac'êș'a so descoperi... Eln conține neîncrederea în magistratura: elu ar' voi a d'

cu suspitiunea in toti judecatorii incepandu de la primul presedinte pana la ultimul deregatoriu.

Dvostre ati fi fostu respinsu amendamentulu inainte de acum; lu veti respinge cu mai multa energia acuma. (Miscamentu generale. — Aplause indelungate.)

Garnier Pagès: Ceru cuventulu.

Voci numeroase: Incheiare! incheiare!

Presied. Schneider: Eu consultezu Camer'a a supra incheiarei.

Incheierea discussiunei este pronunziata. (Sgomotu indelungatu.)

Garnier Pagès; Ast'a e o surprindere.

FRANCA. In siedinti'a d'in 19 fauru a corpulu legelativu Jules Simon si-lamuresce modificatiunea pentru stergerea articolului 8 d'in legea adusa in anulu 1819, in intielesulu carei-a vatemările indreptate in contra moralității publice si religiozitate se pedepsescu cu asprime. Deputatulu Beauverger apera in numele comisiunei necesitatea articolului 8 d'in numita lege. Modificatiunea nu se ia in consideratiune. Dupa acest'a se ia la desbatere modificatiunea facuta pentru incetarea paragrafului d'in ordinatiunea inca d'in anulu 1852, prin care se opresce a se aduce insciintări despre procesele de presa. Deputatii Picard si Favre apera cu mare zelu modificatiunea respective incetarea articolului d'in legea amintita.

In Paris se vorbesce că in urm'a renustratiunilor facute de puterile apusene si de Austri'a, principele Serbiei Michailu a insciintiatu prin depezie telegrafice pre numitele puteri, că se va ingriji de masurele necesare, ca se pota inabusî miscările escate. Foi'a „France“ demintiesce impartesirile facute de pres'a europena, prin cari s'au dîsu că Austri'a aru fi recursu la Curtea de Paris, ca se fie midiuocitoria între Rom'a si Austri'a in privinti'a modificării concordatului. Foi'a franceza „Gironde“ dîce, că imperatulu a demandatu a-i se admanuă tote scrisorile respective documintele despre procesele de agitatie, ca insu-si se se convinga despre adeveru.

— D'in Paris se scrie foiei „Köln. Ztg“ că toastulu portatu de exregele Giorgiu escită o sensatiune mare in cercurile guvernului, si casiuă o displacere generale, dupa ce porta frica, că se va cscă o intaritare între Vien'a si Berolinu, si Prussi'a cu privire la deslegarea cestiunei Oriintului va gravită cătra Russi'a. — „Patrie“ dîce că scopulu emigrantilor anoverani in interesulu lor, nu a potutu fi altulu, decâtu a conturbă bun'a contielegere între Franci'a si Prussi'a. In siedinti'a corpulu legelativu d'in 22 fauru deputatulu Latour acusa pre Thiers pentru că a radicaat institutiunile angleze asupr'a celoru franceze. Latour dîce: „Caus'a nestatorniciei institutiunilor francezi, este opusetiunea, care e mai multu revolutiunaria, decâtu liberala. Richard cere desluciri de la guvern. Ministrulu Rouher esamina relatiunile pressei inainte de anulu 1852, dupa aceste-a ponderositate legelatiunei, si esamina cum s'ar potè aduce in consonantia oprirea insciintărilor despre siedintiele coronei, cu desbaterea libera. Intreba ore cum s'ar potè perfectiună deslegarea si ore competinte e corpulu legelativu a face modificatiunile aceste? Elu dîce că oprirea de a aduce insciintări nu cshide desbaterea. Senatululu a impoternicitu pre judctie a desemnă marginile acestui dreptu, inse corpulu legelativu nu pote constată marginile aceste.

In dîlele trecute se facura demustratiuni in teatrulu Odeon, d'in cari apoi urmara arestări, si pentru a impedeacă asemene demustratiuni in 20 fauru s'a ordinaat 1000 de sergenti cetatienesci pre terenulu inaintea teatrului si anume, boulevard de st. Michel, rue Dauphine si Pont Neuf, d'in care causa se adună unu numeru mare de poporu pe langa teatru. Dupa ce se fini esecutarea bucatei, poporul a esitu si a ocupatu locu in giurulu teatrului, sergentii cu strigări „poussez, poussez“ impingeti, impingeti, bol-dian poporul, care altmintrea s'a portatu liniscitu, dara pentru aceea totu-si s'au arestatu multi, inse cea mai mare parte s'a eliberatu inca in noptea ace'a scū demaneti'a. In 21 fauru s'a pregatitu noue demustratiuni. D'in tote aceste-a se vede că opusetiunea in Franci'a d'in dî ce merge cresce. Multi deputati d'in stang'a primescu epistole de la alegatori, in care i acusa că suntu prea crutiatori fati'a cu dinasti'a.

ITALIA. Foi'a franceza „Indépendance“ dîce că o conventiune noua inchiata între Franci'a si Itali'a nu este verasemene. Guvernulu italianu e ocupatu cu trebile sale interne, era in vaticanu incepu a se cugetă mai seriosu despre pusetiunea noua. Numerulu totale alu armatei pontificiale s'a defiptu la 18.000, si nici se va mai marî, ce se dovedesce si prin ordinatiunea scaunului pontific, in sensulu carei-a militarea respective recrutarea pentru statulu papale in strainctate, ce s'a usitatu pâna acum, va incetă. Unu corespundinte d'in Florentia alu foiei „Köln.

Ztg.“ impartesiesce unu articulu care dîce, că Franci'a, Itali'a si Austri'a voiescu a incepe la primavera unu resboiu in contra Germanici. Totu acelu-a corespundinte comunica si alta fama, că diplomati'a austriaca lucra cu mare zelu si d'in tote puterile ca se midiuocesea contielegere si armonia între curtea de Florenti'a si Paris si se convinga pre Itali'a despre imposibilitatea de a urmă una politica contra-franceza. D'in Rom'a se telegrafeza că Crivelli a fostu in audintia la pap'a. — Imperatulu Napoleonu in dîlele trecute a indreptatu o epistola cătra pap'a, in care-i multemesce că a destinsu cu galeriu de cardinalu pre abatele Lucianu Bonaparte, ca pre unu membru alu familiei sale. Agitatiunile in favorea Bourboniloru, precum scrie foi'a „Movimento“ nu inceta, si se vorbesce despre bande inarmate constata-torie d'in 300 fetiori, cari aru fi sub comand'a oficeriloru bourbonici, ci pentru a caroru sama s'au adusu arme in Civitta vecchia.

Varietati.

*(Persecutiune contra preutiloru.) O scire electrica d'in Zagrabia 19 fauru dîce: Diurnaleloru d'in Vien'a s'a telegrafatu de aici, cumcă „tote iuridictiunile de statu sunt recercate, ca in contr'a preutimei, indata ce va da ansa la agitatiuni antigverniali, se proceda cu tota asprimea legiloru penali.“ Diurnalulu guverniale „Presse“ adauge cătra acesta scire electrica: „Locutiunile Rauch a tramisu unu cerculariu la tote dirigatoriile, cumcă se tradee justitiei criminali; far' de privire la rangulu lor, pre toti acci-a, cari agiteza in contr'a regimulu actualu.“ Asiè dara pre Croati inca nu i-au necagitu destulu! Daca n'amu sei, că b. Rauch e unu invetiaceleu destoinicu alu dlui Beust si dlui Andrassy, ar trebui se credemu, că granitiele turcesci, cari i sunt aproape, au avutu influintia civilizatoriaca asupr'a dlui b. Rauch.

*(Imperates'a Siarlot'a) a scrisu una epistola caldura-sa si miscatoriaca stului parinte, in care-i descrie marea sa nefericire si-lu suplica se se roge pentru nefericitiulu ei Massimilianu. Epistola e scrisa de la unu capetu pana la celaltu de propri'a mana a imperatesei, pre chartia cu margini negre, si e compusa in limba italiana corecta, de unde se deduce, că nefericiti'a princesa e doplinu insanetosiatu.

*(Metafisiculu bulgaru Dr. P. Beron d'in Paris) si-a destinatu averea de 300,000 fl. pentru infiintarea a patru institute de invetiamentu mai innalte in Belgari'a.

*(Procese de presa.) In dîlele trecute se intentase dlui L. Levkovec redact. diurnalulu „Zukunft“ unu procesu de presa pentru „conturbarea leniscei publice.“ Tribunalulu sistă acestu procesu prin decisiunea sa dto 20 ian. a. c. Procuratur'a de statu apolă, si tribunalulu supremu ordina portataroia finale in acestu procesu. Vomu impartesi rezultatu, pan' atunci ne vedemu siliti a mai aminti, că si câte-va diurnale d'in Pest'a suntu onorate cu atari preveniri constitutionali. Mai pre largu cu alta ocaziune.

*(Delegatiunea unguuresca contra arciduciloru.) Cu privire la oficerii cari au se formeze circuitulu membriloru familiei imperatesci, a decisu delegatiunea unguuresca urmato-rielle: „Pre langa tota recunoscerea meriteloru militari a sengurateciloru arciduci, numai adjutantii reginei si ai prunciloru regesci au se constee d'in oficerii mai innalti decâtu acei-a, cari se dau generaliloru. Daca pruncii reg. voru deveni majoreni ori se voru casatori, parlamentulu li va aplacida o dotatiunea corespundietoria. In privinti'a celoralalti membri ai casei imperatesci cari sersescu in armata inse, se nu se faca neciodata vre-o exceptiune.“

*(Statistic'a instructiunei poporali.) In (Austri'a erau in anulu 1861: 16,065 de scole elementari cu 33,693 invetiatori si 1.817,785 scolari, ér in anulu 1864 erau 17,817 astfelu de institute cu 34,145 invetiatori si cu 1.860,336 elevi. — In Bavari'a se aflau pre la finea anului scolariu 1863/4 8197 scole cu 6774 invetiatori si cu 816,091 scolari. — In Belgiu se aflau in 31 decemb. 1863, 4006 scole, ce le inspectiună statulu, apoi 1658 scole, cari nu stau sub inspectiunea statului. Pe 1000 de locuitori vine mai bine de o scola. — In Spani'a, unde instructiunea e o afacere comunale si unde provinciile si statulu in casu de necesitate dau si subventiuni, e obligata fiacare comuna, ce are mai multu de 500 suflete, a sustienē o scola pentru prunci si un'a pentru feticie, inse ni se pare, că instruirea anca e putienu desvoltata, că-ci pe la anulu 1861 se aflau între 10,000 locuitori numai 1996, cari poteau ceti si scrie. — In Franci'a erau pe la anulu 1864 între 37,510 comune 34,666, ce intretineau un'a scū mai multe scole. Sum'a tutororu scoleloru publice se urcă la 38,386. Aceste institute erau frecventate in anulu 1864 de 2.399,293 elevi. — In Itali'a erau pe la anulu 1862—63 29,422 scole elementare cu 1.109,224 elevi. — Pentru Prusi'a arota conspectulu d'in urma alu ministeriului de cultu d'in anulu 1864, 25,120 scole elementari cu 38,053 clase si 36,819 invetiatori si invetiatoresce. Aceste institute erau frecventate pe acela-si tempu de 2.938,679 scolari. — In Rusi'a europeana erau 1860 scole cu 450,002 scolari. — In Sasoni'a se aflau la anulu 6018 in 1741 scole 243,934 elevi. „Magaz. ped.“

*(Liturgia slava.) In diecesele Zenu si Modrus, precum si in alte parochie d'in Dalmati'a si Istri'a se folosescu,

cărți liturgice dupa ritulu latinu, inse in limb'a slava-vechia in care cu tempu a intratu modificatiuni diverse. Pentru una noua editiune a acestoru cărți s'a inceputu de unu tempu indelungatu tratări între scaunulu pontificiale si respectivii episcopi, alu caroru conducatoriulu e episcopulu Strossmayer. Prin o scrisore a nuntiuului d'in Viena, msgr. Falcinelli, de dat'a 23. ian. 1868, se insciintieza episcopulu Strossmayer, că congregatiunea „de propaganda fide“ s'a inoitu la compunerea unei comisiuni pentru edarea cărtiloru liturgice in limb'a slava prin episcopulu Strossmayer, care apromite cu atātu mai multu folosu, cu cătu esemplarielo tiparite a le acestoru cărți liturgice devinu d'in ce in ce mai rari, si prin o noua editiune s'aru delatură si schimbările si inoirile ce intrasera in ele cu tempulu. Episcopulu Strossmayer multemesce congregatiunei de propagand'a fide si asceura pre nuntiuulu apostolicu despre supunerea sa si a poporulu slavicu pentru scaunulu pontificiale. Ambele scrisori s'au comunicatu in foi'a d'in Zagrabia „Katolicki list“ din care se dedesce că in Croati'a in loculu liturgiei in limb'a latina se va introduce limb'a-vechia slavica. Inse, precum se vede — nu e vorba despre introducerea limbii slavice-vechie, ci numai de corectiunea cărtiloru besericesci in acele locuri, unde de secolu s'a folositu limb'a slava.

*(Pedepsa pentru amoru.) In Indianopole mai adaunadi a judecatu pre unu negru la inchisore de doi ani si la pedepsa de 5000 dolari pentru că a cutediatu a-si luă de socia pre o alba.

*(Monet'a romana) a sositu la Bucuresci si in scurtu va fi data comunicatiunei. S'aude, că port'a ar voi a protestă in contr'a edarei acestei monete, fiindu că ea numai suptu acea conditiune a datu cencesiune a se bate bani romani, deca se voru tipară pre ei in, semnele turcesci.

*(Archivulu pentru filologia si istoria) nrulu XII. contine urnat. art. de importantia: D'in lucrările societatei academice romane b) specialia (urmare); archive si bibliotece (atragemu deosebit'a atentiune a publiculu la acestu articulu); column'a traiana (fine); fastii romani (urmare) si notitie diverse. Nrulu XIII. va aparē in 15 martiu v. a. c. Preitiulu de prenumeratiune la „Archivu“ pre anu intregu este 3 fl. v. a., cari sunt a se tramite dlui redactoriu, Timoteu Cipariu, in Blasiu.

Sciri electrice.

Zagrabia 24 faur. La nouele alegeri, facutu in loculu membriloru d'in partitulu natiunale-liberale, cari-si depusesera mandatulu, invinsera pana asta-di totu membrii acestui partitu.

Paris 24 faur. „Patrie“ publica o scrisore d'in Galati, care spune, că, pre langa tote dechiaratiunile guvernulu romanescu, intrigele Bulgariloru si Serbiloru in Principate dureza inca. 2500 de pusce si 10 lădi de revolvere s'au adusu in Bucuresci, pentru a se straportă in Bulgari'a.

Paris 24 faur. „France“ spune, că guvernulu Romaniei ar' fi tramisu pre Cantacusinu la Petrupole, pentru a cere invoicea Russei la proiectulu: de a prochiamă independint'a neconditiunata a Romaniei. Prochiamarea se urmeze la 14 maiu. Inse „France“ vre se creda că acesta fama este nefundata. „Constitutionell“-ulu sustiene faimele despre machinatiunile d'in tiercele dunarene si adauge, că nu voiesce a involve in cestiune pre guvernule Russei, Romaniei si Serbiei, inse adeverulu nu-lu pote denatură.

Belgrad 24. faur. Foi'a oficioasa „Vidovdan“ dîce intr'unu articulu inspiratu, că parerile pressei franceze despre tienst'a presenta a Serbiei suntu tendentioase si inca in servitiulu altor'a. Leniscea neturburata d'in tota tier'a si insciintăriile de asemene intielesu d'in Bucuresci, areta d'in destulu, că press'a franceasca, subintielegandu si pre cea oficiale, ambla dupa fantome. — Atātu in Belgrad cătu si la Bucuresci omenii si-cunoscu pre bine interesele si aceste-a suntu curatu patriotice, de la cari press'a franc. nu-i va potè abate, cu atātu mai putienu, că-ci ele suntu cea mai buna garantia de pace pentru Serbi'a.

Bucuresci 24 faur. In siedinti'a de asta-di a senatulu s'a enunziata cu majoritate de 3 voturi, votulu de neneredere propusu contra guvernulu (? R.)

Proprietariu, redactoru respundictoriu si editoriu:

ALESANDRU ROMANU.